

Πατέρα στο σπίτι! Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης



— Μπάρμπα, βάλε μου λίγο λαδάκι μές στο γυαλί,
εἶπε ἡ μάνα μου, γιατί δὲν ἔχουμε πατέρα στο σπίτι.

— Χωρίς πεντάρα;

— Ναί.

— Καί τί ἔγινε ὁ πατέρας σου;

— Νά, πάει νά βρῇ ἄλλη γυναῖκα.

Ἦτο πενταετὲς παιδίον, ζωηρόν, μὲ λαμπροὺς μεγάλους ὀφθαλμούς, ρακένδυτον. Καὶ μὲ παιδικὴν χάριν, μὲ σπαρακτικὸν ἐν τῇ ἀθωότητι μειδίαμα, ἐπρόφερεν ἐκάστοτε τὴν φράσιν ταύτην, τῆς ὁποίας ὅλον τὸ βάθος δὲν ἦτο ἱκανὸν νὰ κατανοήσῃ, τόσο ὥστε οἱ ἄνθρωποι οἱ μὴ ἔχοντες νὰ κάμουν τίποτε, καθὼς ἐγώ, πολλάκις τὸ ἐκάλουν, καὶ ἀπέτεινον αὐτῷ τὴν ἄνω ἐρώτησιν τοῦ μικροῦ παντοπώλου τῆς γειτονιάς, μόνον καὶ μόνον διὰ ν' ἀκούσωσιν ἀπὸ τὸ στόμα του τὴν ἀπόκρισιν.

— Νά, πάει νά βρῇ ἄλλη γυναῖκα.

Δὲν ἦτο ἡ πρώτη φορὰ ὅπου τὸ ἔβλεπα. Κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν συνέβη νὰ εἶμαι πλούσιος, διότι εἶχα κατορθώσει μετὰ πέντε ἐκλιπαρήσεις, καὶ μετὰ τέσσαρας ἀποπομπάς, νὰ λάβω δεκαπέντε δραχμάς, ἀπέναντι ὀγδοήκοντα ὀφειλομένων μοι δι' ἀμοιβὴν φιλολογικῆς ἐργασίας πέντε ἐβδομάδων. Κατὰ τὰς τοιαύτας δὲ ἡμέρας, ἰσαριθμούς μὲ τὰς σελήνας τοῦ ἐνιαυτοῦ, μοὶ συμβαίνει, χωρὶς νὰ φροντίσω νὰ πληρώσω μέρος τῶν χρεῶν μου, νὰ ἐξοδεύω μονοημερίς τὰ δύο τρίτα τοῦ οὕτω πως ἐκβιασθέντος ποσοῦ, φυλάττων φρονίμως τὸ τρίτον διὰ τὰς ἐπομένους τρεῖς ἐβδομάδας.

Ἐκραξα τὸ παιδίον καὶ τοῦ ἔδωκα μίαν πεντάραν. Ἐκεῖνο τὴν ἔλαβεν, ἔβγαλεν ἔξω ἀπὸ τὰ χεῖλη τὴν γλῶσσαν, μὲ μειδίαμα εὐδαιμονίας, καὶ ἀτενίζον με εἶπε:

— Δό μ' κι ἄλλη, μπάρμπα!

Δὲν ἦτο τὸ μόνον παιδίον, τὸ ὁποῖον ἤρχετο εἰς τὸ μικρὸν ἐκεῖνο παντοπωλεῖον τῆς ὁδοῦ Σ..., κατὰ τὴν δυτικὴν ἐσχατιὰν τῆς πόλεως. Πτωχαὶ γυναῖκες ἔστελναν συνήθως τὰς πενταετέας ἢ ἐπταετέας κορασίδας τῶν διὰ νὰ ὀψωνίσουν. Συνέβαινε καθ' ἐσπέραν νὰ κάθηται ἐπὶ ἡμίσειαν ὥραν καὶ πλέον, συνομιλῶν μὲ δύο ἢ τρεῖς φίλους, πίνοντας τὸ ὀρεκτικόν των, εἰς τὸ μικρὸν μαγαζεῖον, ἐνίοτε δὲ νὰ λαμβάνω ἐκεῖ τὸ λιτὸν δεῖπνόν μου. Πολλάκις τριετὴ νήπια ψελλίζοντα τὰ ἔστελναν αἱ προκομμένοι αἱ μητέρες των, μὲ ἐπικίνδυνα ποτήρια ἢ φιαλίδια εἰς τὰς χεῖρας, διὰ ν' ἀγοράσουν κασί ἢ λάι ἢ λυκάτζι. Ἐν τούτων ἐζήτει νὰ τοῦ δώσουν ἓνα κουμπὶ (σκουμβρί), ἄλλο ἐζήτει μὴ πεντάρα πίτα (σπίρτα). Τὴν γλῶσσαν των μόνος ὁ νεαρὸς παντοπώλης, ὁ φίλος μου, ἦτο ἱκανὸς νὰ τὴν ἐννοῇ. Ὁ ἴδιος ἐσπλαγχνίζετο ἐνίοτε καὶ ἔστελνε προπομποὺς τοὺς ἰδίους του ὑπηρέτας ἕως τὴν θύραν τῶν μικρῶν παιδίων, διὰ νὰ φθάσουν ταῦτα ἀσφαλῶς εἰς τὴν μητέρα των.

Συχνὰ συνέβαινε νὰ ξεχάσῃ ἡ μικρὰ παιδίσκη, πενταέτις ἢ ἑξαέτις, τὸ εἶδος, τὸ ὁποῖον ἐστάλῃ ν' ἀγοράσῃ, καὶ νὰ εἶπῃ ἄλλα ἀντ' ἄλλων.

Ἐντεῦθεν παράπονα, διαμαρτυρίαι ἐκ μέρους τῶν μητέρων, ὕβρεις κατὰ τοῦ μπακάλη. Πάντοτε τὸν μπακάλην ἔβγαζαν πταίστην. Τὸ παιδί ποτὲ δὲν ἔπταιε.

Ἄλλοτε συνέβη νὰ τοῦ πέσῃ εἰς τὸν δρόμον τὸ μισὸ τὸ ρύζι, ἢ νὰ φάγῃ τὴν μισὴν τὴν ζάχαριν. Τότε ἡ μήτηρ ἢ ἡ γιαγιά κατήρχετο ἡ ἰδία, καὶ ὕβριζε τὸν μπακάλην, λέγουσα ὅτι τέτοιος ἦτον, τὸν ἤξευρεν αὐτή, ὅλο ξίκικα ἐπῶλει· μ' αὐτὰ ἐζητοῦσε νὰ πλουτήσῃ κι αὐτός. Καὶ δύναμαι νὰ μαρτυρήσω ὅτι ὁ μπακάλης ἦτο, ὡς ἐμπορευόμενος καὶ ὡς ἄτομον, τίμιος ἄνθρωπος. Ἄλλοτε πάλιν, ὁ μικρὸς ψωνιστής, τὸ δεινότερον, ἔχανε καθ' ὁδὸν τὰ λεπτά, τὰ ρέστα, ὅσα ἔλαβεν ἀπὸ τὸ παντοπωλεῖον. Πλὴν διὰ τοῦτο εἶχε ληφθῇ ἡ πρόνοια νὰ τυλίγωνται τὰ ρέστα εἰς χαρτίον, καὶ κάποτε νὰ δένωνται κομπόδεμα εἰς ράκος καὶ νὰ ἐμβάλλωνται εἰς τὴν τσέπην τοῦ μικροῦ. Καὶ ὅμως πολλάκις ἐχάνοντο πεντάλεπτα καὶ δεκάλεπτα καὶ ὁλόκληροι λιμοκοντόροι. Καὶ πάλιν ὁ μπακάλης ἔπταιεν.

Ἄλλ' ἄς ἐπανεέλθω εἰς τὸ παιδίον περὶ οὗ ὁ λόγος ἐν ἀρχῇ. Δὲν εἶμαι ποτὲ πολυπράγμων, ἀλλ' ὁ φίλος μου ὁ μικρὸς παντοπώλης ἤξευρεν ὡς εἰκὸς ὅλα τὰ μυστικά τῆς γειτονιάς. Ἦτο γενικὸς θεματοφύλαξ τῶν ἄλλοτρίων ὑποθέσεων. Δὲν ἤξεύρω ἂν τὸ βλέμμα μου τοῦ ἐφάνη ἐρωτηματικόν, ἀλλ' ὅταν εὐκαίρησεν, αὐθόρμητος ἤρχισε νὰ μοῦ διηγῆται τὴν ἱστορίαν.

Πρὸ ἐννέα ἐτῶν ὁ Μανώλης ὁ Φλοεράκης εἶχε νυμφευθῇ τὴν Γιαννούλαν Πολυκάρπου. Ἐκ τῆς συζυγίας ταύτης ἐγεννήθησαν πέντε τέκνα, ἐξ ὧν τὸ τρίτον ἦτο τὸ παιδίον ἐκεῖνο.

Ὁ Μανώλης ἦτο ξυλουργός, ἀλλὰ δὲν διέπρεπε πολὺ ἐπὶ φιλοπονίᾳ, Εἰργάζετο, ὅσας εἶχεν ἐργασίαν, ἀπὸ τὴν Τρίτην ἕως τὴν Παρασκευήν. Τὸ Σάββατον πρῶι τοῦ ἐπονοῦσεν αἴφνης ἡ μέση του, τὴν Δευτέραν τοῦ ἐπονοῦσε τὸ κεφάλι. Ἐννοεῖται ὅτι διήρχετο ἐν κραιπάλῃ ἀπὸ τὸ Σάββατον ἐσπέρας ἕως τὴν Δευτέρα πρῶι.

Ἡ γυνὴ ἦτο φιλεργός. Εἶχε ραπτικὴν μηχανὴν καὶ κατεσκεύαζεν ὑποκάμισα. Ἐκέρδιζεν οὕτω ἐν τάλληρον τὴν ἐβδομάδα, τὸ ὁποῖον, προστιθέμενον εἰς τὰς δεκατρεῖς ἢ δεκατέσσαρας δραχμάς, ὅσας

ἐκέρδιζεν ἐκεῖνος, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἡμίση τοῦ ἐχρειάζοντο διὰ τὸ τακτικὸν μεθῦσι τῆς Κυριακῆς, μόλις ἦρκει πρὸς συντήρησιν τῆς οἰκογενείας.

Πλὴν ἡ οἰκογένεια ἠϋξανε, σχεδὸν κάθε χρόνον. Ἀνὰ ἓν κουτσουβέλι, ἢ κατσιβέλι, ἐγεννᾶτο τακτικὰ κάθε δεκαοκτὼ μῆνας, μὲ κανονικότητα ἀπελπιστικὴν. Ἡ οἰκογένεια ἠϋξανεν, ἀλλὰ τὸ εἰσόδημα ἤλαττοῦτο. Ἡ ἐργασία ἐγίνετο σπανιωτέρα. Ἡ ραπτικὴ μηχανὴ παρερρίφθη εἰς μίαν γωνίαν, ἐτέθη εἰς ἀχρησίαν. Ἡ Γιαννούλα, μὴ προφθάνουσα ν' ἀπογαλακτίσῃ ἓν μωρό, καὶ ἀρχίζουσα νὰ βυζαίνει ἀμέσως ἄλλο, μόλις ἐπαρκοῦσα διὰ νὰ πλύνῃ ράκη, δὲν εἶχε πλέον καιρὸν νὰ ράπτῃ ὑποκάμισα.

Ὁ Μανώλης δὲν ἔπαυσε νὰ μεθῇ τακτικὰ ἀπὸ τὸ Σαββατόβραδον ἕως τὸ ἐξημέρωμα τῆς Δευτέρας. Ἡ Γιαννούλα δὲν εἶχε πλέον δεῦτερον φόρεμα. Τὰ παιδιὰ δὲν εἶχαν πάντοτε ψωμί. Ἡ ἐστία σπανίως ἦτο ἀναμμένη. Ἡ γυνὴ ἐγόγγυζε. Ὁ Μανώλης, ὅταν ἤρχετο, τὴν ἔτρωγε ἀπὸ τὴν γρίνια. Τὰ παιδιὰ ἔκλαιαν. Ἡ ἀχυροστρωμνὴ ἦτο τρύπια. Ἡ κουβέρτα δὲν ἦρκει νὰ σκεπᾷ τὰ τρία μεγαλύτερα παιδιὰ.

Ἡ λάμπα ἦτο ἀκαθάριστη καὶ δὲν εἶχε πετρέλαιον. Ἡ στάμνα εἶχε σπάσει πρὸ τριῶν ἡμερῶν, καὶ ἔπιναν ἀπὸ ἓνα τσαγκλί*, ὅσakis εἶχε νερόν ἢ βρύσις τῆς γειτονιάς. Ἡ σκούπα, καταλερωμένη, εἶχε φαγωθῇ ἡ μισή, καὶ ἐλίπαινε τὸ πάτωμα ἀντὶ νὰ τὸ σκουπίσῃ. Τὸ τηγάνι εἶχε τρυπήσει καὶ ἦτο ἄχρηστον. Ἡ χύτρα ἦτο ραγισμένη, καὶ ἔσβηνε τὴν φωτιὰν διαρρέουσα, ὅταν φωτιά ὑπῆρχε. Ἡ κατσαρόλα ἦτο παλαιὰ, φαγωμένη, ἀγάνωτη. Ὁ γανωτὴς εἶχε προτείνει ἢ νὰ τὴν ἀγοράσῃ ἀντὶ πενήντα λεπτῶν, ἢ νὰ τὴν γανώσῃ ἀντὶ πενήντα, μὲ κίνδυνον, εἶπε, νὰ τρυπήσῃ καὶ νὰ γίνῃ ἄχρηστη. Ἡ Γιαννούλα ἐπροτίμησε νὰ τὴν κρατήσῃ ἀγάνωτην.

Ἡ ραπτικὴ μηχανὴ εἶχε δοθῇ ἐνέχυρον διὰ δύο εἰκοσιπεντάρικα, τὰ ὁποῖα θὰ ἐχρησίμευαν διὰ τὰ γεννητούρια τοῦ τελευταίου μωροῦ καὶ δι' ἄλλας χρείας. Τὰ δύο εἰκοσιπεντάρικα δὲν ἐπεστράφησαν, καὶ ἡ μηχανὴ ἐκρατήθη.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν ἦτο ἡ οἰκία, ὅταν εἰσεχώρησεν ὁ κουμπάρος ἐντός.

Ὁ κουμπάρος ἦτο ἄγαμος καὶ τεσσαρακοντούτης, παχὺς, εὐμορφάνθρωπος μὲ πλατὺ ζουνάρι. Ἦτο μέγας καὶ πολὺς, κομματάρχης ἐνὸς τῶν πολιτευτῶν τῆς Ἀττικῆς, εἶχε κερδήσει χρήματα ἀπὸ κάτι ἐνοικιάσεις. Ἦτο ἄνθρωπος μ' ἐπιρροήν.

Κατ' ἀρχὰς ἤρχετο ἅπαξ τοῦ μηνός. Εἶτα ἦλθε δις εἰς μίαν ἐβδομάδα, φέρων κρέας καὶ μικρά τινα δῶρα διὰ τὰ παιδιὰ. Κατόπιν ἤρχισε νὰ ἔρχεται ἡμέραν παρ' ἡμέραν. Τέλος ἤρχετο καθ' ἐκάστην, φέρων πάντοτε ὀψώνια.

Τίς οἶδε ποίους σκοποὺς ἔτρεφεν ὁ κουμπάρος. Πλὴν ἡ Γιαννούλα ἦτον τίμια, ὅσον καὶ πᾶσα ἄλλη.

Ἡ Γιαννούλα ἦτον τίμια, ἀλλ' ὁ Μανώλης ἦτον ζηλιάρης. Καὶ μετὰ πολλὰ ἐσπερινὰ δεῖπνα τὰ ὁποῖα ἔφαγεν εἰς τὴν οἰκίαν ὁμοῦ μὲ τὸν κουμπάρον, μετὰ πολλὰς δὲ πρωινὰς σκηνὰς τὰς ὁποίας ἔκαμεν εἰς τὴν γυναικὰ του, ἤρχισε νὰ μὴν εἶναι συνεπὴς εἰς τίποτε, κάποτε μάλιστα νὰ ξενοκατιάζῃ.

Τῆς εἶχε διηγηθῇ πολλάκις ὅτι, πρὶν τὴν πάρῃ, εἶχε μία φιλενάδα. Ἐκεῖνη εἶχε νυμφευθῇ ἔκτοτε, ἴσως χωρὶς παπὰ, καθὼς συνηθίζεται κάποτε εἰς τὴν πτωχὴν συνοικίαν. Τώρα φαίνεται ὅτι τὴν εἶχε ξαναπαιγῶσει, αὐτὴν τὴν παλαιὰν γνωριμίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἔλειπεν ἀπὸ τὸ σπῖτι βραδιᾶς-βραδιᾶς.

Ὅσον διὰ τὴν Γιαννούλαν, τὸ μόνον ἔγκλημά της ἦτο ὅτι, ἴσως, εἶχε πολιτέψῃ* τὸν κουμπάρον, καὶ δὲν τὸν εἶχε διώξῃ μίαν καὶ καλήν. Ὁ κουμπάρος ἤξευρε, βλέπετε, ἀπὸ πολιτικὴν, καὶ αὐτὴ, ὡς γυνὴ ὅπου ἦτον, ἤξευρεν ἀπὸ ψευτοπολιτικὴν. Πλὴν οἱ γειτόνισσες δὲν ἦσαν ἐπιεικεῖς, καὶ τὴν ἐκακολόγησαν. Καὶ εἷς τῶν γειτόνων, ὁ κύρ Ζάχος ὁ Ξεφαντούλης, ἦτο τῆς ἀρχῆς ὅτι ἔπρεπεν ὁ ἐνδιαφερόμενος «νὰ ξέρῃ τί τρέχει». Καὶ ἡ ὑστεροβουλία, ἡ λανθάνουσα καὶ αὐτὸν τὸν ἴδιον, ἦτο νὰ εὕρῃ διασκέδασιν αὐτὸς μὲ τὰς φωνάς, μὲ τὰς κατακεφαλιάς, μὲ τὰ τραβήγματα τῶν μαλλιῶν καὶ μὲ τὸ χώρισμα τοῦ ἀνδρογύνου.

Αὐτὸ θὰ εἶπῃ νὰ σοῦ θέλῃ τις τὸ καλὸν σου, νὰ κήδεται τῆς τιμῆς σου, δηλαδή. Νὰ σὲ βάλῃ νὰ σκοτωθῇς.

Μετὰ τελευταίαν φοβερὰν σκηνήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἡ Γιαννούλα ἐβγῆκε μὲ μισὴν πλεξίδα, μὲ ἓν μάγουλον αἱματωμένον, καὶ μὲ σχισμένον ὑποκάμισον —καὶ ὅλοι οἱ φρονιμώτεροι ἄνθρωποι τῆς γειτονιάς ἔτρεφον τὴν πεποίθησιν, τὴν ὁποίαν συμμερίζεται καὶ ὁ γράφων, ὅτι ἡ Γιαννούλα ἦτον ἀθῶα— ὁ Μανώλης ἐγένεν ἄφαντος. Ἐπῆγε νὰ ἐνταμώσῃ ὀριστικῶς τὴν παλαιὰν του γνωριμίαν.

Ὁ κουμπάρος ἐν τῷ μεταξὺ εἶχε παύσει τὰς συχνὰς ἐπισκέψεις του. Εἶχεν ἀρραβωνισθῇ. Γεροντοπαλλήκαρον ἀκμαῖον, καλοκαμωμένος, εὐμορφάνθρωπος, μὲ πλατὺ ζουνάρι, κομματάρχης, μέγας καὶ πολὺς, κερδήσας χρήματα ἀπὸ τὰς ἐνοικιάσεις, ἐπόμενον ἦτο νὰ εὕρῃ νύμφην μὲ προῖκα.

Ἡ Γιαννούλα τὸν εἶχε πολιτέψῃ ἢ πτωχή. Μόνον τοῦτο τὸ ἀμάρτημα εἶχε πράξει. Ἀλλὰ τὰ παιδιὰ ἐπεινοῦσαν. Πλὴν ἐκεῖνος ἐβαρύνθη νὰ περιμένη, κ' ἔφυγε μὲ τὴν ὥραν του.

Καὶ ἡ Γιαννούλα ἔμεινε μὲ τὰ τέσσαρα παιδιὰ —τὸ πέμπτον εἶχεν ἀποθάνει, ἀνακληθὲν ἐνωρὶς ὑπὸ τοῦ Πολυευσπλάγχνου καὶ Πανσόφου εἰς τὸν κῆπον τὸν ἀνθηρόν, εἰς τὸ ὠραῖον περιβολάκι μὲ τὰ κρίνα καὶ μὲ τοὺς ναρκίσσους, μετὰ τῶν ὁποίων φυτεύονται καὶ ἀνθοῦσιν ἑσαεὶ καὶ τὰ ἄκακα νήπια— ἔμεινε, λέγω, μὲ τὰ τέσσαρα παιδιὰ, χωρὶς πατέρα, καὶ χωρὶς κουμπάρον.

Ἐμεινε χωρὶς ἄρτον εἰς τὸ ἐρμάρι καὶ χωρὶς φωτιὰν εἰς τὴν ἐστίαν, χωρὶς φόρεμα, χωρὶς στρωμνήν, χωρὶς σκέπασμα, χωρὶς χύτραν καὶ χωρὶς στάμναν· καὶ χωρὶς ραπτικὴν μηχανήν!

Καὶ τὸ τρίτον παιδίον, ὁ Μῆτσος, ἐκεῖνο τὸ ὅποῖον ἔβλεπα, ἤρχετο εἰς τὸ παντοπωλεῖον, καὶ ἐζήτει ἀπὸ τὸν μικρὸν μπακάλην, ὅστις ἦτο ἀκριβὴς εἰς τὰ σταθμά, ἀλλὰ δὲν ἐνόει ἀπὸ ἐλεημοσύνην, ἤρχετο καὶ ἐζήτει νὰ τοῦ στάξῃ «μὰ σταξιὰ λάδι στὸ γυαλί», αὐτὸ τὸ ὅποῖον θὰ ἦτο ἄξιον νὰ στάξῃ μίαν σταγόνα νεροῦ εἰς πολλῶν πλουσιῶν χεῖλη, εἰς τὸν ἄλλον κόσμον.

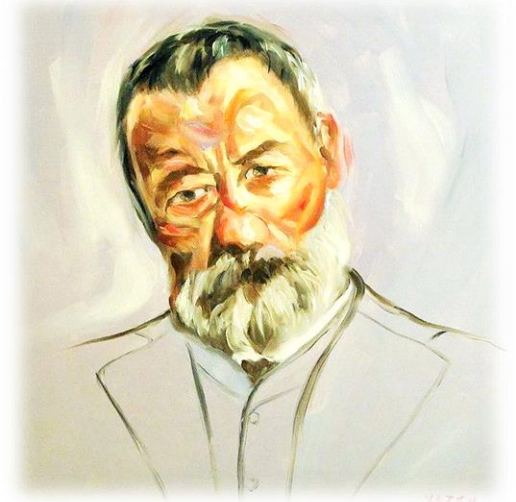
Καὶ ἡτιολόγει τὴν αἴτησίν του λέγον:

— Δὲν ἔχουμε πατέρα στὸ σπίτι!

(1895)

Γλωσσάρι

1. **ἀλλότριος**: ξένος
2. **ἀνακληθέν**: μετοχή παθητικού αορίστου του ανακαλώ, καλῶ πάλι
3. **ἀπέτεινον**: του αποτείνω, απευθύνω
4. **ἀποπομπή**: διώξιμο
5. **ἐνιαυτός**: τὸ ἔτος
6. **ἐσαεὶ**: γιὰ πάντα
7. **ἐσχατιά**: τὸ τέλος, ἡ παρυφή
8. **θεματοφύλαξ**: φρουρός
9. **κατσιβέλι**: γυφτάκι
(κάνει λογοπαίγνιο ταυτίζοντας τις λέξεις)
10. **κῆδομαι** (+ γενική): φροντίζω γιὰ κάποιον ἢ κάτι
11. **κραιπάλη**: μέθη
12. **λιμοκοντόρος**: χαρτονόμισμα μίας δραχμῆς
13. **λυκάζι**: γλυκάδι, τὸ ξίδι
14. **ξενοκατιάζω**: κοιμάμαι σε ξένο σπίτι, ξενοκοιμάμαι (τὸ κατιάζω λέγεται γιὰ τις ὀρνίθες)
15. **ξίκικα**: λειψά
16. **περί οὗ ὁ λόγος**: γιὰ τὸ ὁποῖο ἐγίνε λόγος
17. **πολιτεύω κάποιον**: του συμπεριφέρομαι με διπλωματία
18. **πολυπράγμων**: πολυάσχολος
19. **προπομπός**: συνοδός
20. **ρακένδυτος**: κουρελιάρης
21. **ράκος**: τὸ κουρέλι
22. **τά σταθμά**: τὰ ζύγια, τὸ ζύγισμα
23. **τό δεινότερον**: τὸ χειρότερο
24. **τσαγγλί**: γυάλινο δοχεῖο
25. **φιλεργός**: ἐργατικόςκουτσουβέλι: νήπιο
26. **φιλοπονία**: ἐργατικότητα



Ερωτήσεις

1. Αφού μελετήσετε α) τὸ **κοινωνικὸ περιβάλλον** στο ὁποῖο συμβαίνουν τὰ περιστατικά που ἀφηγεῖται ὁ συγγραφέας, β) τὰ **πρόσωπα** που κινούνται στο διήγημα, τους **τύπους** που διαγράφονται καὶ τὴ **συμπεριφορά** τους, γ) τις **καταστάσεις** που διαμορφώνονται με τὴν πορεία τῆς ἀφήγησης νὰ συζητήσετε: α) γιὰ τὸν **κοινωνικὸ προβληματισμό** τοῦ διηγήματος β) γιὰ τὸν **ρεαλισμό** τοῦ Παπαδιαμάντη.
2. Ορισμένοι κριτικοὶ κατηγορήσαν τὸν Παπαδιαμάντη γιὰ χαλαρὴ σύνδεση καὶ ἔλλειψη σχεδίου στα διηγήματά του. Νὰ παρακολουθήσετε **τὴν τεχνικὴ τῆς ἀφήγησης** στο συγκεκριμένο διήγημα καὶ νὰ διατυπώσετε τις δικές σας ἀπόψεις σχετικά με τὴ σύνδεση καὶ με τὸ σχέδιο.
3. Νὰ βρεῖτε στο κείμενο χωρία που μποροῦν νὰ θεωρηθοῦν **αυτοβιογραφικὰ στοιχεία** τοῦ συγγραφέα.
4. Νὰ χαρακτηρίσετε τὴ **Γιαννούλα**.
5. Ἀν ἦταν νὰ **αλλάξετε κάτι** **στην ἀφήγηση** ποιο θὰ ἦταν αὐτό;
6. Τι **θα ἔπρεπε νὰ κάνει** ἡ **Γιαννούλα** κατὰ τὴ γνώμη σας;
7. Νὰ δώσετε ἓνα **ἄλλο τέλος** **στην ἱστορία** τῆς **Γιαννούλας**.